

Uniwersytet Wrocławski
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego
Studia Stacjonarne Administracji
pierwszego stopnia

Joanna Siekiera

Nawiązywanie i utrzymywanie stosunków dyplomatycznych między państwami na
przykładzie Rzeczypospolitej Polskiej i Nowej Zelandii

Praca licencjacka
napisana pod kierownictwem
dr Agaty Wnukiewicz-Kozłowskiej

Wrocław 2011

Spis treści

Wykaz skrótów.....	3
Wstęp.....	4
I Źródła prawne i sposoby nawiązywania stosunków dyplomatycznych	7
1. Podstawy prawne w porządku międzynarodowym i krajowym	7
2. Metody prawne ustanawiania stosunków dyplomatycznych.....	14
3. Pozaprawne sposoby zawierania stosunków dyplomatycznych	19
II Etapy nawiązywania i utrzymywania relacji między Polską a Nową Zelandią	25
1. Zarys historyczny stosunków polsko-nowozelandzkich.....	25
2. Rozwój stosunków dyplomatycznych między obu państwami	32
3. Współczesne relacje polsko-nowozelandzkie.....	39
III Perspektywy rozwoju polsko-nowozelandzkich stosunków dyplomatycznych	44
1. Projekty rządowe	44
2. Inicjatywy społeczne zacieśniania więzi.....	52
Zakończenie.....	62
Bibliografia.....	66

Wykaz skrótów

- ANZAC – *The Australian and New Zealand Army Corps*
- ARF – *The ASEAN Regional Forum* (ang. Forum Regionalne ASEAN)
- ASEAN – *The Association of South-East Asian Nations* (ang. Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej)
- ASEM – *Asia – Europe Meeting*
- CIA – *The Central Intelligence Agency* (ang. Centralna Agencja Wywiadowcza)
- CD – *corps diplomatique* (fr. korpus dyplomatyczny)
- DP – *displaced persons* (ang. wysiedleńcy)
- Dz. U. – Dziennik Ustaw
- Dz. Urz. Min. Spraw Zagr. – Dziennik Urzędowy Ministra Spraw Zagranicznych
- ONZ – Organizacja Narodów Zjednoczonych
- IRO – *The International Refugee Organization* (ang. Międzynarodowa Organizacja Uchodźców)
- M. P. – Monitor Polski
- MFAT – *The Ministry of Foreign Affairs and Trade* (ang. Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Handlu Nowej Zelandii)
- MSZ – Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej
- NATO – *The North Atlantic Treaty Organisation* (ang. Pakt Północnoatlantycki)
- NZD – *The New Zealand dollar* (ang. dolar nowozelandzki)
- NZTE – *The New Zealand Trade and Enterprise* (ang. Agencja rozwoju handlu i przedsiębiorczości Nowej Zelandii)
- SKP – Stowarzyszenie Kombatantów Polskich
- TNANZO – Towarzystwo Naukowe Australii, Nowej Zelandii i Oceanii
- UE – Unia Europejska
- WHS – *Working Holiday Scheme* (ang. Program Zwiedzaj i Pracuj)

Wstęp

Niniejsza praca dotyczy zagadnienia nawiązywania i utrzymywania stosunków dyplomatycznych zilustrowanego na przykładzie relacji między Rzeczpospolitą Polską a Nową Zelandią. Tematyka jest dość nowa, bowiem oficjalne ustanowienie relacji między rządami tych dwóch państw nastąpiło dnia 1 marca 1973 r. O ile w ostatnich latach ukazało się kilka pozycji książkowych, zarówno w języku polskim jak i angielskim, to dotyczą one wyłącznie historii osadnictwa, emigracji Polaków, a także ich obecnej działalności na Wyspach. Nowa Zelandia, przede wszystkim ze względu na swoje położenie geograficzne, nie jest zbyt obszernie opisana w polskiej literaturze naukowej ani w wymiarze prawnym, ani politycznym. Tym bardziej przyczyny, etapy oraz perspektywy rozwoju relacji dyplomatycznych między dwoma państwami nie mają odzwierciedlenia w piśmiennictwie. Wcześniej bowiem nie zajmowano się analizą zagadnienia nawiązania i utrzymywania stosunków politycznych między Polską i Nową Zelandią. W związku z tym, celem mojego opracowania jest próba uzupełnienia tej istniejącej luki badawczej.

Drugą okolicznością wyboru takiego tematu było wielkie zainteresowanie samym państwem-Nową Zelandią oraz jego relacjami dyplomatycznymi z państwem polskim. Owo zaintrygowanie było dodatkowo motywowane przez Konsula Honorowego RP w Auckland, Johna Roy-Wojciechowskiego oraz Dariusza Zdziecha, prezesa Towarzystwa Naukowego Australii, Nowej Zelandii i Oceanii funkcjonującego w Krakowie. Osoby te zachęcały mnie do szczegółowych badań nad tą kwestią.

Celem niniejszej pracy jest ukazanie na przykładzie dwóch suwerennych państw, aktywnie działających na arenie międzynarodowej, w jaki sposób i dlaczego nawiązywane są, a następnie utrzymywane, stosunki dyplomatyczne. W tym miejscu należy zaznaczyć, że celowo została wyłączona spod analizy kwestia ustanawiania relacji dyplomatycznych przez inne podmioty prawnomiędzynarodowe. Punkt ten wykracza bowiem poza główne zagadnienie, toteż ograniczę się jedynie do zaznaczenia tego problemu w treści I rozdziału.

Tezy, jakie postaram się rozwinąć w treści pracy, to odpowiedzi na pytania: Czym są stosunki dyplomatyczne zgodnie z zasadami przyjętymi w prawie międzynarodowym? Jak doszło do ustanowienia tychże relacji między Polską a Nową Zelandią? Co było tego powodem? Opiszę również rozwój współczesnych stosunków polsko-nowozelandzkich oraz zbadam, jak przejawiają się istniejące, w obu z analizowanych krajów, projekty zacieśniania przyjaznych więzi. Już w tym miejscu należy podkreślić wyjątkową rolę Polonii żyjącej na terytorium Nowej Zelandii.

Zgodnie z przyjętą konstrukcją pracy, została ona podzielona na trzy rozdziały, składające się z podrozdziałów, według kryterium przedmiotowego. Pierwsza jednostka redakcyjna dotyczy podstaw prawnych oraz, równie istotnych, metod pozaprawnych nawiązywania stosunków dyplomatycznych. Zostały w niej zawarte także same definicje relacji międzynarodowych na gruncie polityki zagranicznej oraz doktryny prawa międzynarodowego. Przedmiotem zainteresowania są również główne założenia i przyczyny, dla których ustanawiane są, przywołane w tytule pracy, stosunki dyplomatyczne. W drugim rozdziale zostanie następnie prześladowany proces kształtowania się współpracy między rządami w Warszawie oraz Wellington, czego efektem było zdecydowanie się obu państw na ustanowienia relacji dyplomatycznych. Nieodzownym będzie również przybliżenie historii obywateli Polski w państwie nowozelandzkim. Bez tego bowiem, nie byłoby możliwe ukazanie przyczyn wraz z koniecznością objęcia opieką dyplomatyczno-konsularną Polonii w tamtej części globu. W dalszych fragmentach pracy zostanie przedstawiony rozwój relacji na płaszczyźnie politycznej. Perspektywy współpracy polsko-nowozelandzkiej, wyrażające się w licznych projektach ze strony obu rządów, samych dyplomatów czy zwykłych obywateli będą tematyką ostatniego, trzeciego rozdziału.

Redagując pracę, korzystałam z literatury oraz prasy polskiej i nowozelandzkiej, jak również z aktów prawa międzynarodowego oraz wewnętrznego Polski i Nowej Zelandii. Pozostając przy kwestii źródeł książkowych, szczególnie cenne okazały się być prace: Mariana Kałuskiego „Polacy w Nowej Zelandii”, Juliana Sutora „Prawo dyplomatyczne i konsularne”, Dariusza Zdziech „Pahiatua- „Mała Polska” małych Polaków”, oraz „Z Sybiru na drugą półkulę: wojenne losy Polskich Dzieci z Pahiatua” opracowane w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Dane statystyczne pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego Nowej Zelandii oraz strony internetowej *The Central Intelligence Agency*, bardzo dokładnej i na bieżąco aktualizowanej. Bogatym źródłem okazała się być również liczna korespondencja z instytucjami, takimi jak Ambasada RP w Wellington, Ambasada Nowej Zelandii w Warszawie oraz Konsulat Honorowy w Auckland. Podobnie rozmowy oraz wymiana refleksji z polskimi badaczami zajmującymi się zagadnieniem prawa nowozelandzkiego bądź historią Polonii na obszarze kontynentu australijskiego, pozwoliły na dotarcie do ciekawych pozycji książkowych znajdujących się w zbiorach we Wrocławiu, Krakowie i Katowicach.

W celu analizy literatury i ustalenia chronologicznych faktów, jakie miały miejsce w procesie ustanawiania stosunków dyplomatycznych, posłużyłam się metodą historyczną. W części pracy porównano funkcjonowanie polskiego MSZ z nowozelandzkim MFAT,

działania Polonii w Nowej Zelandii oraz Nowozelandczyków w Polsce. Oprócz metody komparatystycznej, przy analizie tekstów prawnych, użyłam metody dogmatyczno-prawnej. W bezpośrednich kontaktach i rozmowach dowiedziałam się, jak funkcjonują w praktyce polskie i nowozelandzkie misje dyplomatyczne oraz liczne stowarzyszenia Polaków na Wyspach. Dzięki obserwacji, prowadzonych w języku polskim lub angielskim, stron internetowych wyżej wymienionych instytucji oraz z korespondencji z ich przedstawicielami mogłam przedstawić, jak wypełniają one swoje ustawowe bądź regulaminowe zadania na rzecz współpracy Polski z Nową Zelandią.

Pragnę w tym miejscu podziękować doktorantom Justynie Eskiej z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Marcinowi Wałdochowi z Uniwersytetu Gdańskiego za pomoc w dotarciu do interesujący źródeł na temat stosunków polsko-nowozelandzkich, ale przede wszystkim Dariuszowi Zdziechowi za inspirację, otwartość oraz wnikliwe wskazówki, będące przedmiotem treści niniejszej pracy. Chciałabym wyrazić wdzięczność, a także podziw Johnowi Roy-Wojciechowskiemu za ogromny wkład w rozwój przyjaznych relacji polsko-nowozelandzkich oraz kultywowanie narodowej tradycji i wartości. Jak widnieje w wielu pozycjach książkowych, Nowozelandczycy to naród bardzo pomocny. Podczas pracy nad niniejszą pracą przekonałam się o tym osobiście. Dziękuję osobom niewymienionym z nazwiska, bez których nie dotarłabym do wielu drobnych, lecz znaczących informacji.

Jak już wspomniałam, podejmowana tematyka stosunków polsko – nowozelandzkich jest w Polsce mało znana, literatura na ten temat jest skromna i wymaga uzupełnienia. Mam nadzieję, że moja praca, przynajmniej w jakimś stopniu, przyczyni się do lepszego poznania bogatej, acz wciąż dla wielu nieznannej historii i istoty relacji Rzeczypospolitej Polski z Nową Zelandią.